

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-59>

УДК 339.924

СИСТЕМА ТАРИФНИХ ТА НЕТАРИФНИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ БАР'ЄРІВ У ЄВРОПІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЗОВНІШНЮ ТОРГІВЛЮ УКРАЇНИ

THE SYSTEM OF TARIFF AND NON-TARIFF TRADE BARRIERS IN EUROPE AND ITS IMPACT ON UKRAINE'S FOREIGN TRADE

Голюк Вікторія Ярославівна

кандидат економічних наук, доцент,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8050-4158>

Holiuk Viktoriia

National Technical University of Ukraine
«Ihor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

У статті досліджено механізм торговельної співпраці в Європі, що формується під впливом норм Світової організації торгівлі, Європейського Союзу, Європейської асоціації вільної торгівлі, а також двосторонніх угод про вільну торгівлю. Проаналізовано основні етапи торговельної інтеграції в межах ЄС, зокрема функціонування зони вільної торгівлі, митного союзу та спільного ринку. Особливу увагу приділено ролі СОТ у регулюванні міжнародної торгівлі та значенню членства України в цій організації. Розглянуто особливості торговельних відносин України з Європейським Союзом, ЄАВТ та країнами СНД, а також проаналізовано динаміку зовнішньоторговельного обороту України та зміну його географічної структури на користь країн ЄС. Досліджено еволюцію торговельного режиму між Україною та ЄС, зокрема впровадження Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі та тимчасові заходи торговельної лібералізації, запроваджені в умовах повномасштабної війни.

Ключові слова: митні тарифи, квоти, міжнародна торгівля, ЄС, ЄАВТ, СНД, Україна.

The article examines the mechanism of trade cooperation in Europe in the context of a multi-level system of tariff and non-tariff agreements, which is formed under the influence of the rules of the GATT/WTO, the European Union, the European Free Trade Association, the Commonwealth of Independent States, as well as numerous bilateral agreements. The main stages and components of trade integration within the EU are analyzed, in particular the functioning of the free trade area, the customs union and the common market, as well as their impact on the liberalization of the movement of goods, services, capital and labor. Special attention is paid to the role of the World Trade Organization as a global regulator of international trade and the importance of Ukraine's membership in the WTO for expanding its trade opportunities. The article examines the features of Ukraine's trade relations with key European integration associations, in particular the EU and EFTA, and also analyzes the trends of reducing trade interaction with the CIS countries against the backdrop of geopolitical challenges and armed aggression of the Russian Federation. Based on statistical data, the dynamics of Ukraine's foreign trade turnover in 2011–2024 and the change in the geographical structure of trade in favor of EU countries are characterized. Significant attention is paid to the evolution of the trade regime between Ukraine and the European Union, in particular, the implementation of the Deep and Comprehensive Free Trade Area, the regime of autonomous trade preferences, as well as temporary measures for full trade liberalization introduced by the EU in response to a full-scale war. A special role in 2022–2023 has been played by the EU's temporary autonomous trade measures, which have provided an unprecedented level of access for Ukrainian products to the European market. Modern changes in the trade regime for 2024–2025 are analyzed, in particular, the introduction and adjustment of tariff quotas for certain types of Ukrainian agricultural products, as well as tools for information support for business in the context of updated rules for access to the EU market.

Keywords: customs tariffs, quotas, international trade, EU, EFTA, CIS, Ukraine.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації та поглиблення міжнародної економічної інтеграції зовнішня торгівля залишається одним із ключових чинників економічного розвитку держав. Особливе місце в системі світових торговельних відносин посідає Європа, для якої характерною є складна багаторівнева модель регулювання торговельних потоків, що поєднує норми Світової організації торгівлі, правила Європейського Союзу, домовленості в межах Європейської асоціації вільної торгівлі, Співдружності незалежних держав, а також численні двосторонні угоди про вільну торгівлю. Така система створює як значні можливості для розвитку міжнародної торгівлі, так і певні виклики для країн, що інтегруються у європейський економічний простір.

Для України питання розвитку та трансформації торговельних відносин з європейськими країнами набуло особливої актуальності у зв'язку з переорієнтацією зовнішньоекономічних зв'язків, набуттям членства в СОТ, підписанням Угоди про асоціацію з ЄС та створенням Поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі. Додатковим чинником, що суттєво вплинув на торговельну політику України та ЄС, стала повномасштабна військова агресія Російської Федерації, яка зумовила запровадження безпрецедентних заходів торговельної лібералізації з боку Європейського Союзу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досліджуваній проблематиці присвячено низку праць вітчизняних та закордонних вчених, таких як А. Балежентіс, Н. Білецька, С. Гнілуша, Т. Казік, А. Климчук, І. Левицька, С. Прохорчук, Д. Ткач, О. Чугаєв, О. Шнирков, О. Яценко та ін. Так, Олександр Шнирков і Олексій Чугаєв [1] досліджували економічну інтеграцію України в умовах війни, зокрема вплив асоціації з ЄС на міжнародну торгівлю, І. Левицька, А. Климчук, Н. Білецька, С. Прохорчук [2] проаналізували економічне партнерство України та ЄС, його ретроспективу та проблеми подальшого розвитку, Е. М. Деркач і І. В. Хаджинов [3] вивчали економіко-правові аспекти здійснення зовнішньоторгівельної діяльності між Україною і ЄС в умовах глобальних викликів, Д. І. Ткач, Т. В. Казік та С. І. Гнілуша [4] виконали порівняльно-правовий аналіз угод про вільну торгівлю України із ЄС та Канадою. Альвідас Балежентіс і Ольга Яценко [5] досліджували двосторонню торговельну інтеграцію України та ЄС, зокрема ефекти поглибленої ЗВТ. Однак, процес зменшення торговельних бар'єрів у Європі триває,

що зумовлює потребу у подальших дослідженнях даної проблематики.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питання особливостей сучасного етапу розвитку тарифних та нетарифних торговельних бар'єрів у Європейському Союзі та нинішніх євроінтеграційних процесів, до яких залучена і наша держава, все ще потребують аналізу у міру просування України на цьому шляху. Численні зміни у торговельній політиці нашої держави та її сусідів, пов'язані з початком повномасштабної військової агресії РФ проти України, також вимагають детального аналізу, що визначає актуальність тематики даного дослідження.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження торговельної співпраці в Європі та аналіз особливостей функціонування торговельних режимів між Україною та європейськими інтеграційними об'єднаннями в умовах сучасних економічних і геополітичних трансформацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. У Європі діє досить складна система домовленостей щодо тарифних та нетарифних обмежень, зумовлена впливом правил ГАТТ/СОТ, ЄС, ЄАВТ, СНД, а також та наявністю двосторонніх домовленостей між країнами. Механізм торговельної співпраці між країнами ЄС ґрунтується на таких складових:

- зона вільної торгівлі, що діє на основі Римського договору. Даний договір скасовував митні податки, обмеження на взаємну торгівлю між країнами, а також встановив єдиний спільний митний тариф і запровадив загальну митну політику стосовно третіх країн. На цьому етапі у 1957 р. лідери Бельгії, Нідерландів, Люксембургу, Італії, Франції та Німеччини вирішили створити Європейське економічне співтовариство.

- друга складова - це митний союз. З моменту його створення почали запроваджуватися певні заходи зі створення єдиної правової бази та економічного середовища для господарської діяльності юридичних і фізичних осіб. На цьому етапі до шістки країн, що стали членами інтеграційного об'єднання, приєдналися Данія, Ірландія, Велика Британія. Нині митний союз об'єднує всі 27 країн-членів ЄС, а також кілька країн, які до нього не входять, наприклад, Туреччину.

- третя складова – спільний ринок, який скасував залишки перешкод та обмежень на шляху переміщення товарів, послуг, капіталу і робочої сили. Крім того, країни домовилися щодо скасування прикордонних митних постів

та паспортного контролю, подолання відмінностей у стандартах, здійснення заходів взаємного визнання освітніх сертифікатів, забезпечення рівними правами всіх виробників об'єднання при державних закупівлях продукції, подолання відмінностей в системі оподаткування. Нині спільний ринок застосовується до всіх держав-членів ЄС.

Також ЄС має понад сімдесят торгових угод з різними країнами [6]. Ці угоди охоплюють майже дві п'ятих усієї торгівлі ЄС з іншими країнами. Відповідно до них компанії з ЄС і країн-партнерів користуються більш вигідними умовами, ніж ті, що пропонуються в рамках СОТ. Переваги цих угод включають:

- нижчі або нульові тарифи
- прості та швидкі митні процедури визнання сертифікатів продукції
- мобільність персоналу
- доступ до публічних тендерів
- кращий захист ваших прав інтелектуальної власності.

Як Європейський Союз, так і окремі країни ЄС є членами СОТ. Світова організація торгівлі складається з урядів і митних територій, які встановлюють, застосовують і забезпечують виконання глобальних правил торгівлі між собою. Вищим керівним органом СОТ є Конференція міністрів. Комісар ЄС з питань торгівлі представляє ЄС на цьому форумі. Основними напрямками діяльності СОТ є:

- як платформа для міжнародних торгових переговорів;
- вирішення торгових суперечок;
- встановлення правових правил торгівлі у формі торгових угод;
- моніторинг торговельної політики членів через «Механізм огляду торговельної політики».

Процес вступу України до СОТ розпочався 30 листопада 1993 року. 16 травня 2008 року Україна стала повноправним членом цієї Організації. Як член СОТ Україна отримала право використовувати механізм врегулювання суперечок в рамках СОТ, що сприяє справедливому вирішенню будь-яких суперечок з приводу дотримання положень угод СОТ, які можуть виникнути у країні з її торговими партнерами.

Набуття Україною членства в СОТ створило необхідні передумови для підписання у червні 2010 року Угоди про вільну торгівлю з Європейською асоціацією вільної торгівлі, яка набрала чинності з 1 червня 2012 року.

ЄАВТ (включає Норвегію, Швейцарію, Ісландію та Ліхтенштейн) це ще одна євро-

пейська організація, яка регулює питання торговельних взаємовідносин між європейськими країнами. Країни ЄАВТ (Норвегія, Швейцарія) не є членами ЄС (хоча вони є частиною Шенгенської зони та європейського єдиного ринку). ЄАВТ пов'язані з ЄС через Угоду про Європейську економічну зону (ЄЕЗ), яка надає державам ЄАВТ-ЄЕЗ доступ до єдиного ринку ЄС (чотири свободи: товари, послуги, люди, капітал) та включає законодавство ЄС. Окрім ЄЕЗ, ЄАВТ також має численні незалежні угоди про вільну торгівлю з різними країнами, включаючи нещодавно модернізовану Угоду про вільну торгівлю з Україною у 2025 році, яка охоплює товари, послуги, інвестиції та цифрову торгівлю, доповнюючи їх зв'язки з ЄС.

Серед угруповань, до яких належать європейські держави, і у т.ч. Україна, і у рамках яких функціонують торговельні преференції, слід згадати Співдружність незалежних держав (СНД), яка на даний момент об'єднує 11 держав [7]. Однією з цілей створення СНД було створення зони вільної торгівлі. Останніми роками спостерігається динаміка скорочення обсягів торгівлі України з країнами СНД, що значною мірою пов'язано з військовою інтервенцією Росії на територію України та її наслідками (рис. 1) [8].

Одним з невід'ємних елементів механізму торговельної міждержавної співпраці є двосторонні угоди про вільну торгівлю. Укладення угод про вільну торгівлю передбачає створення сприятливих умов для здійснення торговельно-економічного співробітництва з окремими країнами чи групами країн. Угоди про вільну торгівлю відкривають можливості для українського бізнесу на коротко- та довгострокову перспективу, а також надають змогу диверсифікувати торговельні потоки з України. Так, зазначені угоди, з однієї сторони, дають змогу українському бізнесу отримати більші переваги, скориставшись безмитним доступом до нового ринку, а з іншої – відкривають можливості для імпорту сировини та передових технологій, що сприятиме економічному зростанню. За три десятиліття незалежності Україною укладено близько 20 угод про вільну торгівлю, які охоплюють ринки близько 50 країн світу (більше 800 млн споживачів).

Серед усіх угод, що регулюють питання зовнішньої торгівлі України найбільш значущими є домовленості між Україною та країнами ЄС як найбільш важливими торговельними партнерами. На рис. 1 відображено

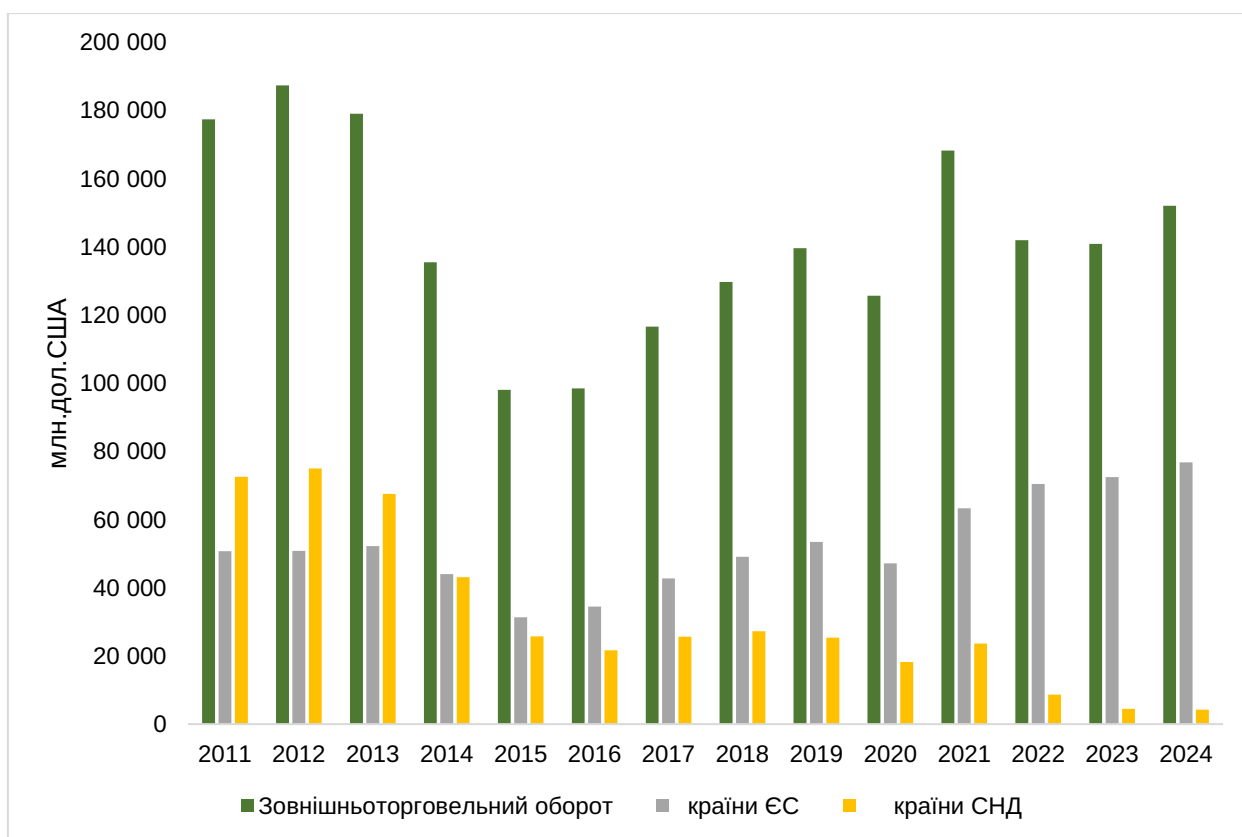

Рис. 1. Динаміка зовнішньоторговельного обороту України у 2011-2024 рр.

Джерело: сформовано автором на основі [8]

динаміку зовнішньоторговельного обороту України у 2011-2024 рр. і частку, яка припадала на країни ЄС та СНД. Є очевидною тенденція до зменшення частки торгівлі, яка припадає на країни СНД та зростання частки, що припадає на країни ЄС. Станом на кінець 2024 року на ЄС припадає близько половини всього зовнішньоторговельного обороту України [8]. Як видно з рис. 2, найбільша частка зовнішньоторговельного обороту України припадає на країни ЄС. Друге місце прогнозовано займає Китай. Також у списку топ-10 країн по обсягу зовнішнього товарообороту України присутні Туреччина і США [8].

Ще до набрання чинності Угодою про асоціацію Європейський Союз запровадив для України режим автономних торговельних преференцій – одностороннє (з боку ЄС) скасування ввізних мит, яке стосувалося 94,7% від усього обсягу промислових товарів та 83,4% сільськогосподарських товарів та харчової продукції, що імпортувалося Євросоюзом з нашої держави (терміном дії до 1 січня 2016 року). З 1 січня 2016 року розпочалося тимчасове застосування Розділу IV Угоди про асоціацію між Україною та ЄС в частині погли-

бленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ПВЗВТ). Одночасно завершив свою дію режим автономних торговельних преференцій ЄС для України, започаткований 3 квітня 2014 року, в рамках якого в односторонньому порядку українському експорту надавався доступ до ринку ЄС на умовах ПВЗВТ [9].

Ще з підписанням Угоди про Асоціацію в 2014 році, Україна та ЄС зобов'язалися, поміж іншим, сприяти співпраці у сфері економіки та міжнародної торгівлі. Відповідно, значну частину обмежень на ввіз українських промислових товарів було знято на початку 2016 року, коли Угода про створення Поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС набула чинності. Проте, більшість обмежень щодо ввозу українських сільськогосподарських продуктів лишались актуальними.

Очікувалося, що створення ПВЗВТ між Україною та ЄС відбуватиметься поступово, протягом 10 років. Однак початок російської військової інтервенції на територію України вніс у цей план корективи. Після початку широкомасштабного вторгнення Росії в Україну у червні 2022 року, країнами ЄС було

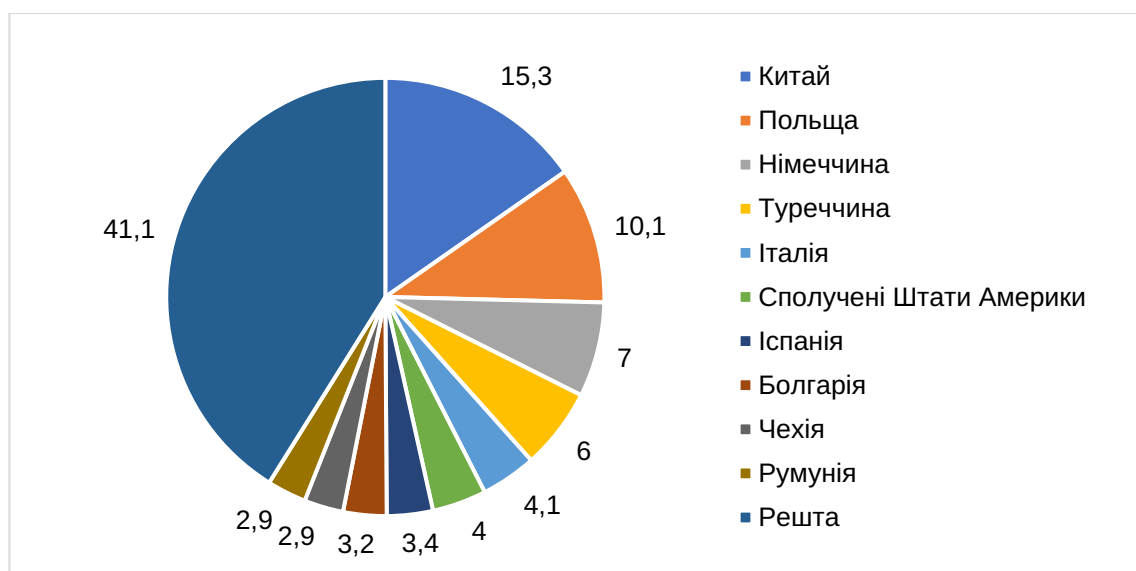

Рис. 2. Частка топ-10 країн у зовнішньому товарообороті України у 2024 р.,%

Джерело: сформовано автором на основі [8]

знято всі обмеження на ввіз українських товарів. У відповідь на прохання України максимально полегшити умови експорту продукції в умовах війни з метою поглиблення торговельних відносин з ЄС та продовження експорту до інших країн світу, у 2022 р. ЄС тимчасово надав Україні повну лібералізацію торгівлі, скасувавши мита для промислової продукції, призупинив систему вхідних цін для фруктів та овочів, усі тарифні квоти для сільськогосподарської продукції, антидемпінгові мита на імпорту товарів походженням з України, застосування глобальних захисних заходів щодо українських товарів. Це рішення відоме як Регламент про тимчасову лібералізацію торгівлі у доповнення до умов, застосованих до української продукції (Регламент ЄС № 2022/870) [10]. Заходи з торговельної лібералізації вперше набули чинності 4 червня 2022 р., і у червні 2023 р. були продовжені ще на один рік – до 6 червня 2024 р. [11], а тоді ще на рік – до червня 2025 р. [12].

Однак під тиском європейських фермерів (наприклад підприємств з Польщі та Словаччини) протягом 2024 року шляхом затвердження Регламенту про автономні торгові заходи Європейська комісія вже поступово запроваджувала обмеження для України щодо окремих категорій товарів (птиці, яєць, цукру, вівса, кукурудзи, крупи та меду). І у 2025 році режим тимчасової лібералізації торгівлі не було подовжено. Але 14 жовтня 2025 року було ухвалено рішення Комітету Асоціації у Торговельному Складі про зменшення та ска-

сування ввізного мита відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Євросоюзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [13]. Це рішення однак скасування або суттєве зменшення ставок ввізного мита та збільшення обсягів тарифних квот для українських агрохарчових товарів при експорті їх до ЄС. Нині квотується експорт пшениці, ячменю, м'яса птиці, яєць, меду, цукру та ін).

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що торговельна співпраця в Європі ґрунтується на складній системі багатосторонніх і двосторонніх домовленостей, які забезпечують високий рівень лібералізації торгівлі, водночас поєднуючи елементи тарифного та нетарифного регулювання. Європейський Союз, пройшовши етапи формування зони вільної торгівлі, митного союзу та спільного ринку, створив унікальну модель інтеграції, що істотно впливає на умови доступу до внутрішнього ринку як для держав-членів, так і для зовнішніх партнерів.

Встановлено, що членство України в СОТ та укладення численних угод про вільну торгівлю стали важливими передумовами для диверсифікації зовнішньоторговельних потоків і розширення доступу українських товарів на міжнародні ринки. Аналіз динаміки зовнішньоторговельного обороту свідчить про стійку тенденцію до зростання ролі Європейського Союзу як головного торговельного партнера

України та одночасне скорочення обсягів торгівлі з країнами СНД, що значною мірою зумовлено геополітичними чинниками та воєнними подіями.

Особливу роль у сучасних умовах відіграли тимчасові автономні торговельні заходи ЄС, які забезпечили безпрецедентний рівень доступу української продукції на європейський ринок. Водночас поступове повернення

до системи тарифних квот у 2024–2025 роках свідчить про необхідність подальшої адаптації українського експорту до вимог та обмежень ринку ЄС. У цьому контексті подальше поглиблення торговельної інтеграції України з Європейським Союзом потребує поєднання активної торговельної дипломатії, структурних реформ та підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Shnyrkov O., Chugaiev O. Economic integration of Ukraine: context of the Russian-Ukrainian war. *Journal of European Economy*. Vol. 22 No. 1, 2023. URL: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/enjee/article/view/1630> (дата звернення 30.12.2025)
2. Левицька, А. Климчук, Н. Білецька, С. Прохорчук. Економічне партнерство Україна-ЄС: ретроспектива та проблеми подальшого поглиблення відносин. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. Том 4 № 57, 2024. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/4437> (дата звернення 30.12.2025)
3. Деркач Е. М., Хаджинов І. В. Здійснення зовнішньоторговельної діяльності між Україною та ЄС в умовах глобальних викликів: економіко-правовий аспект. *Економіка і організація управління*. № 1(57), 2025. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/17881> (дата звернення 30.12.2025)
4. Ткач Д.І., Казік Т. В., Гнілуша С.І. Порівняльно-правовий аналіз угод про вільну торгівлю з Україною на прикладі ЄС та Канади. *Правничий вісник Університету КРОК*. № 35, 2019. URL: <https://lbku.krok.edu.ua/krok-university-law-journal/article/view/227> (дата звернення 30.12.2025)
5. Балежентіс А. і Яценко О. Асиметрії торговельної інтеграції України та ЄС. *Міжнародна економічна політика*. № 1 (28), 2018. URL: <https://journals.urau.ua/jiep/article/view/169389> (дата звернення 30.12.2025)
6. EU trade relationships: negotiations and agreements. European Commission. URL: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/negotiations-and-agreements_en (дата звернення 30.12.2025)
7. Держави-учасники СНД. Офіційний сайт СНД. URL: <https://eccis.org/map>
8. Статистика зовнішнього сектору. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (дата звернення 30.12.2025)
9. Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС. Офіційний сайт Представництва України при Європейському Союзі. 15 квітня 2021. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/torgovelnno-ekonomichne-spivrobitnictvo-ukrayina-yes/zona-vilnoyi-torgivli-mizh-ukrayinoyu-ta-yes> (дата звернення 30.12.2025)
10. Європейський Союз офіційно скасував мита на українські товари. Міністерство економіки України. 4 червня 2022 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/evropejskij-soyuz-oficijno-skasuvav-mita-na-ukrayinski-tovari> (дата звернення 30.12.2025)
11. До уваги експортерів: Європейський Союз продовжив до 5 червня 2024 року термін дії безмитної торгівлі. Міністерство економіки України. 5 червня 2023 р. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=41ff3eb4-de34-485c-9474-d20fe710c963&title=DoUvagiEksporteriv-vropeiskiiSoiuzProdovzhivTerminDiiBezmitnoiTorgivliZUkrainoiu> (дата звернення 30.12.2025)
12. До уваги експортерів: Європейський Союз продовжив до 5 червня 2025 року термін дії безмитної торгівлі. Міністерство економіки України. 5 червня 2024 р. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=38452aaf-7ff8-4fd4-b4d9-88e70c09343e&title=ViiskovosluzhbovtsiRozdil0-zizminoiu16-> (дата звернення 30.12.2025)
13. Україна та ЄС скасували тарифи та збільшення квот на експорт аграрної продукції. Представництво України при Європейському Союзі. 15 жовтня 2025. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/news/ukrayina-ta-yes-skasovali-tarifi-ta-zbilshennya-kvot-na-eksport-agrarnoyi-produkcii> (дата звернення 30.12.2025)

REFERENCES:

1. Shnyrkov O., Chugaiev O. (2023) Economic integration of Ukraine: context of the Russian-Ukrainian war. *Journal of European Economy*. Vol. 22. No. 1. Available at: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/enjee/article/view/1630> (accessed 30.12.2025)

2. Levytska I., Klymchuk A., Biletska N., Prokhorchuk S. (2024) Ekonomichne partnerstvo Ukraina-Yes: retrospektyva ta problemy podalshoho pohlyblennia vidnosyn [Ukraine-EU Economic Partnership: Retrospective and Challenges for Further Deepening Relations]. *Finansovo-kredytna diyalnist: problemy teorii i praktyky*. Tom 4 No. 57. Available at: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/4437> (accessed 30.12.2025)
3. Derkach E. M., Khadzhynov I. V. (2025) Zdiisnennia zovnishnotorhovelnoi diialnosti mizh Ukrainoiu ta Yes v umovakh hlobalnykh vyklykiv: ekonomiko-pravovyi aspekt [Implementation of foreign trade activities between Ukraine and the EU under global challenges: economic and legal aspect]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*. No. 1(57). Available at: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/17881> (accessed 30.12.2025)
4. Tkach D. I., Kazik T. V., Hnilusha S. I. (2019) Porivnialno-pravovyi analiz uhod pro vilnu torhivliu z Ukrainoiu na prykladi Yes ta Kanady [Comparative-legal analysis of free trade agreements with Ukraine on the example of the EU and Canada]. *Pravnychiy visnyk Universytetu KROK*. No. 35. Available at: <https://lbku.krok.edu.ua/krok-university-law-journal/article/view/227> (accessed 30.12.2025)
5. Balezhenis A., Yatsenko O. (2018) Asymetriyi torhivelnoi intehtatsii Ukrainy ta Yes [Asymmetries of trade integration between Ukraine and the EU]. *Mizhnarodna ekonomichna polityka*. No. 1(28). Available at: <https://journals.urau.ua/jiep/article/view/169389> (accessed 30.12.2025)
6. EU trade relationships: negotiations and agreements. European Commission. Available at: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/negotiations-and-agreements_en (accessed 30.12.2025)
7. Derzhavy-uchasnyky SND [CIS Member States]. Official website of the CIS. Available at: <https://eccis.org/map> (accessed 30.12.2025)
8. Statystyka zovnishnoho sektoru. [External sector statistics]. National Bank of Ukraine. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (accessed 30.12.2025)
9. Zona vilnoi torhivli mizh Ukrainoiu ta Yes [Free trade area between Ukraine and the EU]. Official website of the Mission of Ukraine to the EU. 15.04.2021. Available at: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/torgoveln-ekonomichne-spivrobitnictvo-ukrayina-yes/zona-vilnoyi-torgivli-mizh-ukrayinoyu-ta-yes> (accessed 30.12.2025)
10. Yevropeyskyi Soiuz ofitsiino skasuval myta na ukrainski tovary [European Union officially canceled tariffs on Ukrainian goods]. Ministry of Economy of Ukraine. 04.06.2022. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/yevropejskij-soyuz-oficijno-skasuvav-mita-na-ukrayinski-tovari> (accessed 30.12.2025)
11. Do uvahy eksporteriv: Yevropeyskyi Soiuz prodovzhyv do 5 chervnia 2024 roku termin dii bezmytnoi torhivli [Attention exporters: EU extended duty-free trade until June 5, 2024]. Ministry of Economy of Ukraine. 05.06.2023. Available at: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=41ff3eb4-de34-485c-9474-d20fe710c963&title=DoUvagiEksporteriv-vropeiskiiSoiuzProdovzhivTerminDiiBezmitnoiTorgivliZUkrainoiu> (accessed 30.12.2025)
12. Do uvahy eksporteriv: Yevropeyskyi Soiuz prodovzhyv do 5 chervnia 2025 roku termin dii bezmytnoi torhivli [Attention exporters: EU extended duty-free trade until June 5, 2025]. Ministry of Economy of Ukraine. 05.06.2024. Available at: <https://me.gov.ua/Documents/Detail/ce6df2a3-5d23-4e97-9966-b562bd96d2cc?lang=uk-UA&id=38452aaf-7ff8-4fd4-b4d9-88e70c09343e> (accessed 30.12.2025)
13. Ukraina ta Yes skasuvaly taryfy ta zbilshennia kvot na eksport ahrarynoi produktsii [Ukraine and the EU canceled tariffs and increased quotas for agricultural exports]. Mission of Ukraine to the EU. 15.10.2025. Available at: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/news/ukrayina-ta-yes-skasuvati-tarifi-ta-zbilshennya-kvot-na-eksport-agrarnoyi-produktsiyi> (accessed 30.12.2025)

Дата надходження статті: 04.12.2025

Дата прийняття статті: 18.12.2025

Дата публікації статті: 29.12.2025